

نزول شاخص‌ها با گرانی اینترنت

17 اردیبهشت 1401

با ورود به عصر اطلاعات و بهره‌مندی از مواب و [تکنولوژی‌های ارتباطی نوین](#) که تمام وجوه زندگی انسان را در بخش‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، آموزشی و... در بر گرفته، باید دید ایران مبتنی بر ظرفیت‌هایی که دارد تا چه اندازه توانسته، زیرساخت‌های رشد در این حوزه را ارتقا بخشد. بر اساس اسناد بالادستی (سند چشم‌انداز 20ساله و برنامه‌های توسعه 5ساله) ایران باید تا سال 1404 در حوزه‌های مختلف از جمله فناوری‌های ارتباطی (به خصوص اینترنت) در راس کشورهای منطقه قرار بگیرد. اما متأسفانه نه تنها دستیابی به چنین جایگاهی میسر نشده، بلکه بر اساس اسناد معتبر نهادهای مسوول، ایران جایگاه نازلی را به خود اختصاص داده است. طبق یکی از گزارش‌های اسپیدتست در حوزه اینترنت ثابت در ماه فوریه 2022 میانه سرعت دانلود در ایران، 9 /78 مگابیت بر ثانیه، میانه سرعت آپلود 1 /31 مگابیت بر ثانیه و تاخیر ۲۹ میلی‌ثانیه است که رتبه ایران را به ۱۴۵ از میان ۱۷۸ کشور می‌رساند. این درحالی است که در ژانویه ۲۰۲۲، در حوزه اینترنت ثابت، میانه سرعت دانلود در ایران، 10 /39 مگابیت بر ثانیه و میانه سرعت آپلود 1 /55 مگابیت بر ثانیه و تاخیر ۲۹ میلی‌ثانیه بود و ایران در رتبه ۱۴۱ از میان ۱۷۸ کشور قرار داشت. این روند طی ماه‌های بعدی و در حوزه اینترنت همراه نیز با نزول همراه بوده است. موضوع وقتی بحرانی‌تر جلوه می‌کند که بدانیم، رتبه نخست این رنکینگ در اختیار کشوری چون امارات متحده عربی است که در زمره کشورهای همسایه ایران قرار دارد. امروز کاربران ایرانی نقدهای جدی پیرامون گرانی اینترنت، کاهش پهنای باند و فیلترینگ گسترده و... دارند و احساس می‌کنند که خدمات لازم در این بخش در اختیار آنان قرار نمی‌گیرد. فراموش نکنید، در دوران جدید، اینترنت دیگر نه به عنوان یک کالای تفریحی و لوکس، بلکه به عنوان ابزاری که بخش قابل توجهی از معیشت، اقتصاد، آموزش و... شهروندان را در بر گرفته است، ظهور و بروز پیدا کرده است.

انسان هزاره سوم، بدون اینترنت و ابزارهای نوین ارتباطی، معنا و مفهومی پیدا نمی‌کند و این دو گزاره (انسان و ارتباطات) به گونه‌ای خاص یکدیگر را تکمیل می‌کنند. اما متأسفانه در ذهن بسیاری از سیاستگذاران و تصمیم‌سازان کشورمان، ابزارهای نوین ارتباطی در حکم ابزارهای غیرضروری هستند که تنها کارایی‌شان مواجهه‌های فانتزی، چت و ارتباطات بیهوده است. این در حالی است که بخش قابل توجهی از مشاغل کشور امروز در پهنه اپلیکیشن‌ها و به صورت مجازی گسترش پیدا کرده است. دامنه وسیعی از مشاغل خرد و متوسط امروز در پهنه فضای مجازی جریان دارند و مردم از طریق این فضا به بازاریابی و آرایه محصولات خود مشغولند. در عین حال نباید فراموش کرد که گردش آزاد اطلاعات یکی از ضرورت‌هایی است که باعث رشد و پیشرفت جوامع می‌شود. در قانون اساسی کشور نیز بر ضرورت گردش آزاد اطلاعات و جلوگیری از انحصار رسانه‌ای و اطلاعاتی تأکید شده است. بررسی‌های تحلیلی حاکی از آن است که بخش قابل توجهی از مفاسد، اختلاس‌ها، رانت‌ها، روابط غیرقانونی و... از طریق فضای مجازی اطلاع‌رسانی و در خصوص آنها شفاف‌سازی صورت گرفته است. در چنین شرایطی طبیعی است که برخی افراد و جریان‌ها که این شفاف‌سازی را مخالف منافع کلان خود می‌بینند به فکر مقابله با فضای مجازی بیفتند و طرح‌هایی از جنس [طرح صیانت](#) را در دستور

کار قرار دهند. طرحي که اکثریت قریب به اتفاق کارشناسان، کاربران و اساتید دانشگاهی با آن مخالفند و خواستار توقف آن هستند اما توجهی به این مخالفت‌ها نمی‌شود. مشکلاتی که این روزها در خصوص پهنای باند وجود دارد، برآمده از نگاهی است که سیاستگذاران کشور نسبت به فضای مجازی دارند. مدیران برخی اپراتورهای اینترنتی معتقدند که مشکلات فعلی پهنای باند و سایر خدمات، ناشی از مشکلات زیرساختی و خدماتی آنها نیست، بلکه پهنای باندی که این اپراتورها از شرکت ارتباطات زیرساخت دریافت می‌کنند، کاهش پیدا کرده است. این در حالی است که با افزایش مصرف اینترنت در کشورمان و نیاز روزافزون شهروندان به پهنای باند، نه تنها رشدی در افزایش باند رخ نداده، بلکه از حجم آن نیز کاسته شده است. در این میان ادعا می‌شود که شرکت ارتباطات زیرساخت برای خرید پهنای باند بین‌المللی با مشکلاتی روبه‌رو است و به این دلیل ظرفیت پهنای باند اینترنت کشور با کاستی‌هایی مواجه شده است. ادعایی که اگر آن را درست فرض کنیم، نشان‌دهنده اثرات تحریم‌های اقتصادی در چشم‌اندازهای ارتباطی، اقتصادی، آموزشی و فناورانه کشور است. بنابراین باید خطاب به آن دسته از مسوولانی که مدام ادعا می‌کنند، تحریم‌ها اثری بر کشور نداشته گفت، دامنه تاثیرگذاری تحریم‌ها به اندازه‌ای وسعت پیدا کرده که پهنای باند کشور را نیز در بر گرفته است. نباید فراموش کرد که کاهش پهنای باند به معنای بروز ناهنجاری‌های مستمر در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... است. امروز عرصه ارتباطات در همه جای جهان عامل اصلی قدرت و اثرگذاری کشورها محسوب می‌شود. کشورها به جای توسعه نظامی و تسلیحاتی به دنبال رشد ظرفیت‌های ارتباطی و فناورانه خود هستند. کشوری می‌تواند خود را قدرتمند بداند که در حوزه فناوری‌های نوین هم قدم‌های بلندی بردارد. در حالی که ایران در این حوزه سرنوشت‌ساز نه تنها رشدی نداشته بلکه بر اساس آمارهای نهادهای مسوول به دلیل تحریم‌ها، دچار نوعی بازگشت به عقب نیز شده است. برای توسعه زیرساخت‌های ارتباطی شرکت‌های ایرانی (دولتی و خصوصی) نیازمند ورود تجهیزات و ماشین‌آلاتی هستند که به دلیل تحریم‌ها امکان تامین این نیازها مقدور نشده است. در کنار همه این نارسایی‌ها، وجود مدیران غیرمتخصص، سیاسی و جناحی بر حجم مشکلات افزوده است. بخش قابل توجهی از مدیران شایسته کشور در حوزه فناوری‌های نوین و ارتباطات به دلیل نگاه‌های سیاسی و جناحی دولت وقت از چرخه مدیریت و برنامه‌ریزی خارج شده‌اند و جای خود را به افراد غیر متخصص و سیاسی داده‌اند. نتیجه چنین رویکردی، وضعیت نابهنجار فعلی در حوزه ارتباطات است که باعث ایجاد مشکلات عدیده شده است. دولت اما به جای شناسایی درست بیماری و تلاش برای درمان آن، راهکار حل مشکل را در فرافکنی دیده است و از بانیان وضع موجود سخن می‌گوید بدون اینکه مشخص کند از زمان تشکیل کابینه سیزدهم چه مشکلاتی در کشور رخ داده است. مشکلاتی که به دلیل نگاه جناحی و سیاسی دولت هر روز بر دامنه آنها افزوده می‌شود و ایران را بیشتر به سمت عقب سوق می‌دهد.

**دکتر صدیقه ببران، عضو هیات علمی دانشگاه